

Faggruppe klima møtereferat 19. januar 2018:

Møte ble holdt på Tvedestrand og Åmli videregående skole, avdeling Holt («Holt landbruksskole»).

Deltakelse:

Ove Torland (Lindesnes), Hans Fløystad (Aust-Agder fylkeskommune), Ragnhild Hammer (Arendal/Østre Agder regionråd), Geir Skjevraak (Setesdal regionråd), Trond S. Kristiansen (Vest-Agder fylkeskommune), Henrik Koefod Nielsen (UiA), Thomas Henrik Kiland-Langeland (Fylkesmannen i Agder), Stig Alfred Eikeland (Lister regionråd) og Torstein Ekern og Gunn Spikkeland Hansen (Klimapartnere Agder).

Avbud: Kim Øvland (Region Kristiansand)

Møtet startet med en omvisning på «Holt landbruksskole». Aust-Agder fylkeskommune har som mål at naturbruksutdanningen her skal være en de mest ledende i Norge på fremtidsrettede og klimavennlig løsninger. Her er noe av det vi fikk se:

- Biogass-anlegg i kombinasjon med flisfyring under ferdigstilling. Her bruker man lokale ressurser (møkk fra kyrne + lokal flis) til å varme opp driftsbygning og hybelbygg
- Elektrisk hjullaster – som blant annet har fått støtte fra Klimasats
- Solceller fra Sun Net As på taket av driftssentralen («Miljøpaviljongen»)
- Alle tyngre kjøretøy og anleggsmaskiner går på biodiesel
- 3 personbiler som brukes i skolens tjeneste er elektriske

Klimapartnere har laget et nettoppslag fra befaringen på skolen.

Saksreferat:

1. Endringer i faggruppa

Stig Alfred Eikeland ble ønsket velkommen. Han erstatter for Jørgen Tjørhom som representant for Lister regionen. Stig Alfred har stilling som naturforvalter i Farsund kommune og har god kontakt med regionalt klimaarbeid blant annet ved at ordføreren i Farsund er leder for Listerrådet. Gunn Spikkeland Hansen ble også ønsket velkommen. Hun er ny prosjektleder for Klimapartnere Agder og vil erstatte Torstein Thorsen Ekern i faggruppa. Elisabeth Rojas vil fra 1.mars vikariere for Kim Øvland som representant for Region Kristiansand.

2. Regionplan Agder, [handlingsprogram](#) og arbeidet med ny Regionplan Agder 2030

Hans Fløystad orienterte kort. Handlingsprogrammet har bare to punkter. (1) Fastsettelse av baseline og etablering av målbare parametere på klimaområdet pågår og med Cemasis sin leveranse på «Klimaregnskap Agder» som et viktig bidrag. (2) Arbeidet med Klimaveikart Agder pågår for fullt (se eget punkt) og resultatene av dette arbeidet vil trolig bli førende når handlingsprogrammet skal revideres.

Tidligere handlingsprogram har hatt «Grønt batteri» og grønne datalagringsentre høyt på agendaen. Arbeidet har endret seg fra å fokusere på kraftutveksling og datalagring til å dreie mer i retning av å bruke vårt kraftoverskudd til å etablere nye grønne arbeidsplasser og å omstille landsdelen til det grønne skiftet. Som en oppfølging av strategi for grønne

datalagringsssentre, som ble utarbeidet i 2016 er det gjennom RUP satt av 2,5 millioner kroner til «Invest in Agder». Dette selskapet skal tiltrekke seg internasjonale investeringer til Agder med utgangspunkt i konkurransefortrinn knyttet til fornybar kraft. «Electric city Agder» vil være en del av den internasjonale merkevarebyggingen. Etablering av hurtigladdere for elbiler og ENØK-veiledning for husholdningene (Energiportalen) er andre regionale klimatiltak som pågår, men ikke er nevnt i Regionplanens handlingsprogram.

Det pågår arbeid med å revidere Regionplan Agder 2020. Planprogrammet er på høring fram til 1.mars. Det arbeides nå med et kunnskapsgrunnlag for ny plan. Hoveddelen av arbeidet med ny Regionplan skjer i 2018, og da skal mange aktører fra hele landsdelen involveres; i arbeidsgrupper, på dialogmøter, innspillseminarer og konferanser. Det ligger an til at «levetår» og «klima» blir hovedtemaer i planen. Klimaveikart Agder forventes å bli et viktig bidrag til planens innhold. Mot slutten av 2018 skal det være klart et utkast til ny regionplan, og til et handlingsprogram som konkretiserer hvordan planen skal gjennomføres.

3. Klimaveikart Agder. Status og framdrift. v/prosjektleder Ragnhild Hammer

Ragnhild presenterte kort om status for arbeidet og viste til presentasjonen hun holdt på Klimakurs Agder tidligere i uka hvor faggruppe klima var nesten fulltallig til stede ([link til foredraget](#)). Prosjektet har avsluttet en innledende fase som har resultert i en god organisering, finansiering og bemanning. Det er etablert 4 arbeidsgrupper som er inne i en produktiv fase fram til påske. Arbeidet med kommunikasjonsdelen av prosjektet trappes opp og anses som særlig viktig for å lykkes. Dette vil bestå i å bearbeide innspillene fra arbeidsgruppene og gjøre dette egnet for kommunikasjon og forankring for ulike målgrupper. Selve lansering av Klimaveikartet skal skje høsten 2018. Arbeidet koordineres med pågående prosesser rundt konkretisering av innholdet i «Electric city Agder» og med revisjonen av Regionplanen.

4. Klimasats. Drøfting av aktuelle regionale tiltak.

Hans Fløystad presenterte planer om å etablere en utlånsordning for «Fossilfrie maskinredskaper Agder» slik de har i Østfold ([se Østfoldvarianten her](#)). Miljødirektoratet har signalisert at dette som et ønsket prosjekt med gode muligheter for 50% støtte både til maskinin kjøp og administrasjon. Sam Eyde videregående skole har hatt dette oppe til vurdering, men har ikke funnet å kunne påta seg den merinnsatsen dette ville påført skolen. Faggruppa konkluderer med at dette er et godt prosjekt det bør jobbe videre med fram mot senere søknadsrunder for Klimasats.

Det gis støtte til kommuner som deltar i nettverk som jobber med utslippsreduksjoner. I Region Kristiansand ble det i 2017 etablert et hydrogennettverk. Dette planlegges videreført med ny søknad om støtte i 2018. Klimapartnere ønsker også å søke nettverksstøtte på vegne av sine kommunedeltakere, og for nye kommuner som ønsker å delta i dette nettverket. Kommunene får bare støtte til å delta i et nettverk og må koordinere internt hvilket nettverk å søke støtte for deltakelse. Det må være minst 4 kommuner som går sammen for å utløse nettverksstøtte.

5. Hydrogennettverket for Kristiansandsregionen

Saken var satt på dagsorden for å drøfte videre satsing på hydrogen i Agder og eventuell deltakelse i [fylkeskommunalt hydrogennettverk](#). Saken ble utsatt til neste møte fordi Øyvind Arnesen var forhindret til å møte. Det ble anført at dette var et viktig spørsmål for Klimaveikartets transportgruppe.

6. Aktuelle klimasaker av regional karakter og interesse

Aust-Agder fylkeskommune orienterte om

- 1) at fylkestinget har vedtatt at innføring av klimabudsjett skal opp til vurdering når Agder fylkeskommune skal i drift
- 2) det er etablert to hurtiglader i Froland og en i Åmli slik at mål om maks 5-6 mil mellom hurtigladerne i Agder er oppnådd
- 3) det planlegges ny fagskole i Grimstad med fossilfri anleggsplass og massivtre som viktige føringer for byggeprosjektets klimaprofil (ikke vedtatt)
- 4) Energiportalen opprettholdes som tilbud til kommunene og husholdningene, men det forutsetter mer aktiv bruk.

Lindesnesregionen:

- 1) Det er etablert hurtiglader i Tjømskrysset (Vigeland)
- 2) Det jobbes med Regional klima- og energiplan for Lindesnesregionen (det ble fra faggruppas side bemerket at dette burde ses i sammenheng med «Klimaveikartet», ref. hvordan dette er vurdert i Region Kristiansand)

Listerregionen:

- 1) Det arbeides også her med ny regional klima- og energiplan (det ble fra faggruppas side også her bemerket at dette burde ses i sammenheng med «Klimaveikartet», ref. hvordan dette er vurdert i Region Kristiansand)
- 2) Innføring av Klimaregnskap for kommunal drift er til vurdering i flere kommuner
- 3) Det er etablert 2 hurtiglader i Sirdal

Klimapartnere:

- 1) Klimapartnere har økt sin bemanning til 1,5 årsverk og vil nå etablere et Kristiansandskontor 2 dager i uka for å bli mer vestvendt

Fylkesmannen:

- 1) Det jobbes med å forsterke klimaarbeidet i eget embete

Vest-Agder fylkeskommune:

- 1) Det jobbes med fokus på Electric city Agder

Setesdal regionråd:

- 1) Ladeinfrastrukturen i Setesdal er ytterligere forsterket slik at det ligger godt til rette for elbilbruk.

7. Eventuelt: Electric city Agder v/Trond S. Kristiansen

Trond presenterte prosjektet og hvordan dette må ses i sammenheng med Klimaveikart Agder og revisjon av Regionplan Agder. Faggruppa påpekte behovet for presisjon i faktagrunnlaget og støtter bruk av Electric city Agder til markedsføring og posisjonering av landsdelen. For at dette skal være vellykket må landsdelen framstå minst like elektrifisert innen transportsektoren som andre landsdeler både som opplevd kvalitet for besøkende (f.eks. elbuss og el-taksi på Kjevik) og som en faktisk dokumenterbar kvalitet (f.eks. fornybarandel, elbilandel).

Kommende møter i faggruppa:

Tidligere terminfesta møte 20.februar utgår. Neste møte blir 17. april. Trond legger til rette for dette og undersøker om dette kan legges til Eramet i Kvinesdal. Det er også terminfestet møte 4. september og 23.oktober. Det kom innspill på om ett av de planlagte høstmøtene kunne utvides til en fagtur til Østlandet med blant annet «Klima Østfold», Greve biogass maskinsentral og prosjekt «Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy». Det legges fram et forslag til opplegg for dette på neste møte.

